

Kazimierz Fąfara

duszpasterz Policji

Ojczyzna. Bóg. Prawo. Duszpasterstwo Policji (1919–2023)

Country. God. Law. A Police Chaplaincy (1919–2023)

Streszczenie

Artykuł podejmuje próbę pokazania działalności duszpasterskiej Kościoła katolickiego w policyjnej formacji. Księża duszpasterze i kapelani policyjni mieli już spore prawne umocowanie w okresie międzywojennym, dzięki któremu uczestniczyli w różnych uroczystościach patriotycznych, byli współorganizatorami spotkań z racji świąt kościelnych, błogosławili, wygłaszali prelekcje, nieśli duchowe wsparcie w wypełnianiu trudnych obowiązków przez policjantów. W okresie drugiej wojny światowej nieśli duchowe umocnienie i wspierali policjantów w działalności charytatywnej. Czas Milicji Obywatelskiej nie zapisał działań duszpasterskich wśród milicjantów, którzy byli poddani totalnej indoktrynacji socjalistycznej i ateistycznej i zabraniano im spełniać praktyki religijne. Dopiero po powołaniu przez Sejm RP 6 kwietnia 1990 r. Policji Państwowej nastąpił czas „wchodzenia” duszpasterzy-kapelanów policji z Ewangelią w formację i struktury policyjne, czego domagali się sami funkcjonariusze Policji. Kapelani są zapraszani na różne uroczystości policyjne, patriotyczne, a nawet rodzinne, w których spełniają przewidziane przez prawo kościelne określone posługi duszpasterskie. Pełnią ważną funkcję w formacji policjantów, nie szczędząc czasu i poświęcenia, aby być z nimi i ich rodzinami, zwłaszcza w chwilach trudnych. W zdecydowanej większości duszpasterze-kapelani Policji za kapłańskie posługi nie pobierają żadnego wynagrodzenia. Duszpasterstwo Policji w Polsce choć ma już dobrze wypracowane metody pracy, to jednak wymaga dalszego doskonalenia i jeszcze większego wzmocnienia w policyjnych strukturach.

Słowa kluczowe: Policja, duszpasterstwo, kapelan Policji, historia, Ojczyzna, Bóg, prawo.

Abstract

The aim of the article is to present the activity of pastoral work of the Catholic Church in the police force. Before Second World War priests and police chaplains had huge legal strength. As a result they took part in different patriotic ceremonies, and they were co-organizers of meetings, which were organized due to church holidays. They were blessing, giving lecturers, carrying spiritual support in fulfilling difficult tasks by police officers. During Second World War priest and police chaplains were carrying spiritual strength, and they were supporting police officers, who were involved in charity. The period of civil militia did not write acting of priests and police chaplains among police officers, who were subjected to the total socialist and atheistic indoctrination, and they were not allowed to practice their own religion. On 6th April 1990 the Polish Parliament set up the Country Police. It was the time of „coming” priests and police chaplains with the Gospel back into formation and police structures. Police officers demanded it. Chaplains are invited to different police, patriotic and even family ceremonies, during which they fulfill pastoral care services, which are determined by the Church Law. Priests play important role in formation of police officers, for they want to be with them and

their families, especially during difficult times. Majority of priest and police chaplains do not take any remuneration for their pastoral care in the police force. Although Police Chaplaincy in Poland has good methods of work it demands further improving and strengthening in the police structures.

Key words: Police, ministry, Police Chaplaincy, history, Country, God, Law.

Wprowadzenie

Kościół zawsze był i jest blisko człowieka niezależnie od jego pochodzenia, wyznania, wieku, statusu społecznego czy zawodu. Każdy człowiek nosi w sobie ogromne bogactwo wartości psychofizycznych, intelektualnych i duchowych, które powinien rozwijać i tym samym przyczyniać się do ubogacenia świata, w którym żyje. Temu służą wysiłki intelektualne, fizyczne i duchowe zmagania się. W świecie, w którym żyjemy, doświadczamy wielorakiej pomocy od ludzi, którzy pełnią różne misje, wykonują różne zawody, dbają o nasze bezpieczeństwo. Jak dowodzi życie, w wielu sytuacjach nie wystarcza wiedza, sprawność fizyczna, doświadczenie zawodowe, profesjonalizm w służbie. Z tej racji że człowiek jest istotą cielesno-duchową, potrzebuje także wzmocnienia ducha. Nic zatem dziwnego, że różne środowiska zawodowe, powszechnie mając dostęp do posługi duchownych, dopominają się także o duszpasterzy-kapelanów, którzy w dużym stopniu będą się identyfikować z daną grupą zawodową, rozumiejąc zadania, ich troski, specyfikę zawodu, a także z ochotą będą pełnić posługę dla wzmocnienia ducha. Swoich kapelanów-duszpasterzy mają pracownicy służby zdrowia, leśnicy, myśliwi, prawnicy wojskowi i wiele innych profesji zawodowych.

Ważną i konieczną grupą zawodową jest Policja Państwowa, która już od ponad stu lat ofiarnie stoi na straży bezpieczeństwa i ładu społecznego naszego narodu.

Artykuł podejmuje próbę zaprezentowania krótkiej historii i także aktualnie prowadzonej przez Kościół misji duszpasterskiej w szeregach Policji. Posługę tę sprawują kapelani-duszpasterze Policji¹, którzy z hasłem wypisanym na stułach kapelańskich: Ojczyzna – Bóg – Prawo udawali się i udają się do wiernych, a także ludzi dobrej woli formacji policyjnej.

1. Czy Biblia mówi o policji i duszpasterzach policyjnych?

Biblia nie jest księgą, w której moglibyśmy znaleźć teksty wprost mówiące o policyjnej formacji, gdyż w tamtych czasach takiej nie było. Natomiast znajdujemy teksty, które mówią o strażach skutecznie pomagających w sprawowaniu władzy².

¹ Najczęściej kapelanami nazywa się kapłanów, którzy są zatrudnieni na tzw. etacie, a duszpasterzami duchownych, którzy są wolontariuszami i za pełnione posługi wśród policjantów nie pobierają żadnego wynagrodzenia. Zwykle księża etatowych i wolontariuszy policjanci nazywają kapelanami.

² Terminy: „straż” występuje w całej Biblii 128 razy, a „strażnik” 40. Por. *Konkordancja do Biblii Tysiąclecia*, red. J. Flis, Warszawa 1991, s. 1379–1380.

W Biblii strażnik to wartownik stojący na murach lub w wieży strażniczej, którego zadaniem było ostrzeżenie przed nadchodzącym niebezpieczeństwem. Strażnicy pilnowali również pól, winnic, szczególnie podczas zbiorów. Termin jest często stosowany w sensie przenośnym lub symbolicznym. Strażnicy mieli za zadanie ochronę ważnej osoby lub grupy osób. Zarówno w NT, jak i ST mówi się o osobach wykonujących tę funkcję. W ST własną straż mieli królowie (Dn 2, 14). Dawid miał elitarny oddział Kersantytów i Peletytów, którzy stanowili jego straż przyboczną (2 Sm 8, 18; 23, 23). Jako „obcy przybysze”, niezaangażowani w wewnętrzne walki o władzę, byli całkowicie oddani swojemu pracodawcy. Straż chroniła również teren świątyni w Jerozolimie. „Strażnicy, każdy z bronią w rękę, stali w świątyni od południowego jej narożnika aż do północnego, w pobliżu ołtarza, a także na zewnątrz świątyni, i tak otaczali króla ze wszystkich stron” (2 Krl 11, 11). Za czasów rzymskiej okupacji Palestyny obszar świątyni pilnowały przynajmniej dwie różne grupy straży. Jedną stanowili rzymscy żołnierze stacjonujący w twierdzy Antonia (Dz 21, 20–24), drugą członkowie ochrony zatrudnieni przez kapłanów pełniących służbę w świątyni. Rzymskie straże pilnowały grobu Jezusa i przebywającego w areszcie domowym Pawła Apostoła.

Straż przyboczna to była doborowa ochrona wodza, zwykle elitarna jednostka w królewskim wojsku. Akisz, król filistyński, uczynił Dawida swym dożywotnim strażnikiem przybocznym. Dawid mianował Benajasza dowódcą straży przybocznej (2 Sm 23, 22). Nabuzadaran stał na czele straży przybocznej króla babilońskiego Nabuchodonozora, który zniszczył Jerozolimę. Tak więc strażnicy przede wszystkim chronili bezpieczeństwa wodzów, ludności, terenu świątyni i innych ważnych obiektów, a także stali na straży własności. Można więc powiedzieć, że strażnicy z czasów biblijnych stali się wzorem i dali początek formacji policyjnej, także polskiej Policji Państwowej, a duszpasterskie wskazania są zawarte w całej Biblii.

2. Początki polskiej Policji Państwowej

W roku 1919 Polska odzyskała niepodległość po 123 latach niewoli, mając 3 zaborców i różne sposoby sprawowania władzy, narzucania języka, wiary i kultury najeźdźców, łamanie polskiej tożsamości. Lata walki z zaborcą i jego prawami, przepisami, wynaradawianiem pozostawiły wielką różnorodność postaw, zasad i szczegółowych rozporządzeń. W czasach zaborów różnorodne służby stały na straży poszanowania prawa. W zaborze austriackim: Małopolska Straż Obywatelska, Straż Bezpieczeństwa Polskiej Komisji Likwidacyjnej, w zaborze pruskim: Straż Ludowa, w zaborze rosyjskim: Milicja Ludowa, Policja Komunalna. Stąd istniała pilna potrzeba unifikacji służb. Dla ujednoczenia ogólnopolskiej służby policyjnej sejm 24 lipca 1919 r. uchwalił Ustawę o Policji Państwowej³. W okresie

³ Ustawa z dnia 24 lipca 1919 r. o Policji Państwowej, Dziennik Praw Państwa Polskiego 1919, nr 61, poz. 363.

II Rzeczypospolitej Polska była państwem wielonarodowym i zróżnicowanym pod względem wyznaniowym, a stosunek państwa do wyznań religijnych, w tym do Kościoła katolickiego określała najpierw Konstytucja marcowa z 1921 r. w art. 114–115, a następnie konkordat zawarty między Stolicą Apostolską a Polską w 1926 r. oraz Konstytucja kwietniowa z 1935 r. Dokumenty te przyznawały wolność sumienia i wyznania wszystkim obywatelom, jednakże wyznaniu rzymskokatolickiemu gwarantowały „naczelną rolę wśród innych wyznań”, Kościołowi katolickiemu dawały pełną autonomię w zakresie życia wewnątrzkościelnego oraz swobodę działania w ramach prawa państwowego. Taką strukturę stosunków konfesyjnych odzwierciedlała też Policja, gdzie kadra oficerska to byli głównie katolicy, a inne wyznania reprezentowane były w mniejszym stopniu (np. w 1923 r. było 1001 oficerów, w tym 871 wyznania rzymskokatolickiego)⁴. Aby umocnić i uwiarygodnić w tej nowej sytuacji służbę Policji dla społeczeństwa ważną rolę spełniały zasady moralne funkcjonariuszy. Wtedy bez większych obaw podkreślano w jednym z przepisów⁵, aby bogobojność była podstawą życia moralnego i pobudką do sumiennego wypełniania swoich obowiązków. Od funkcjonariusza Policji wymagano nienagannego prowadzenia się. Musiał pamiętać, że jego zachowanie w życiu prywatnym szczególnie zwracało na siebie uwagę i poddawane było nie zawsze życzliwemu osądowi. Funkcjonariusz Policji i jego rodzina musieli bardziej niż ktokolwiek inny zwracać uwagę na ściśle przestrzeganie przepisów prawnych, a w zachowaniu unikać wszystkiego, co mogłoby uwłaczać jego powadze. Utrzymywanie stosunków z ludźmi o złej opinii, pijaństwo, lekkomyślne zaciąganie długów i gorszący tryb życia to wszystko pociągało za sobą surowe kary dyscyplinarne. Dlatego moralność funkcjonariusza Policji miała duże znaczenie jako podstawa jego poczucia obowiązku, wierności i służebności. Polski międzywojennej nie można nazywać państwem wyznaniowym, a religijność była podkreślana w działaniu Policji i nie dziwiło wtedy nikogo umieszczenie w rocie ślubowania odwołania się do Boga, a brzmiała ona:

Przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu
na powierzonym mi stanowisku –
pożytek Państwa Polskiego
oraz dobro publiczne mieć zawsze przed oczami,
obowiązki swoje spełniać gorliwie i sumiennie,
rozkazy i polecenia swych władz wykonywać dokładnie,
tajemnicy służbowej dochować,
przepisów prawa strzec pilnie,
wszystkich obywateli w równym mając zachowaniu.
Tak mi Boże dopomóż⁶.

⁴ E. Wiszowaty, *Duszpasterstwo Policji. Studium pastoralno-socjologiczne*, Szczytno 2002, s. 80.

⁵ Tymczasowa Instrukcja dla Policji Państwowej z 1924 r.

⁶ Ustawa z dnia 24 lipca 1919 r. o Policji Państwowej (DPPP 1919, nr 61, poz. 363 ze zm.).

3. Początki duszpasterstwa Policji w Polsce

3.1. Posługa duchownych w okresie międzywojennym

Pisanie o historii duszpasterstwa Policji stanowi sporą trudność z racji braku źródeł, które by dokumentowały ten obszar działalności Kościoła. Na początku warto odnotować fakt, że w okresie międzywojennym relacje Kościół – państwo były określane na mocy Konstytucji marcowej z 1921 r. w art. 114–115, a następnie przez Konkordat między Stolicą Apostolską a Polską oraz Konstytucję kwietniową z 1935 r. Dokumenty te przyznawały wolność sumienia i wyznania wszystkim obywatelom, jednakże wyznaniu rzymskokatolickiemu zapewniały „naczelne stanowisko wśród innych wyznań”⁷. Również Kościołowi katolickiemu zapewniały pełną autonomię w zakresie życia wewnątrzkościelnego oraz swobodę działania w ramach prawa państwowego⁸. Wiemy, że w okresie międzywojennym II Rzeczpospolita była państwem wielonarodowym i różnorodnym wyznaniowo. Jednak, jak podaje R. Hausner, oficerską kadre w głównej mierze stanowili katolicy, a inne wyznania były reprezentowane tylko w niewielkim stopniu (w 1923 r. na 1001 oficerów 871 było wyznania rzymskokatolickiego, 22 – grekokatolickiego, 28 – prawosławnego, 68 – ewangelickiego i 12 wyznawało judaizm). Tak więc niekatolicy stanowili zaledwie 10,8% stanu oficerskiej kadry Policji⁹. Nic też dziwnego, że pierwszy komendant główny policji Władysław Hanszel 28 września wydał okólnik nr 107 dotyczący wyznaczenia okręgowych kapelanów Policji ze stałymi poborami celem zaspokojenia potrzeb religijnych funkcjonariuszy i niesienia im duchowego wsparcia w czasie pełnienia służby.

Okólniki Komendanta Głównego Policji Państwowej w sprawie duszpasterstwa w Policji

Obowiązki kapelanów:

- niesienie opieki duchowej funkcjonariuszom katolikom swego okręgu;
- odprawianie nabożeństw w niedziele i święta dla funkcjonariuszy katolików po uprzednim porozumieniu się z komendą okręgu (nabożeństwa te miały być odprawiane w miastach, w których mieściły się komendy okręgowe);
- głoszenie nauk w kościołach w czasie nabożeństw dla Policji;
- niesienie na żądanie posług religijnych funkcjonariuszom PP zgodnie z przepisami Kościoła katolickiego;
- uczestniczenie w pogrzebach funkcjonariuszy, zwłaszcza jeśli polegli na posterunku w obronie życia, mienia ludności lub też prawa i sprawiedliwości;

⁷ Konstytucja kwietniowa, art. 113, Dz.U. 1935, nr 30, poz. 227.

⁸ Por. W. Piwowarski, *Formy duszpasterstwa parafialnego w Polsce Odrodzonej (1918–1939)* [w:] *Kościół w II Rzeczypospolitej*, red. Z. Zieliński, S. Wilk, Lublin 1980, s. 130 i n.

⁹ *Pierwsze dwudziestolecie administracji spraw wewnętrznych*, Warszawa 1939, s. 182 i n.

- urządzenie rekolekcji wielkanocnych i ułatwianie spowiedzi;
- poświęcanie gmachów, szkół, instytucji na życzenie władz okręgu;
- organizowanie odczytów na temat zasad moralności chrześcijańskiej w szkołach policyjnych po uzgodnieniu się z władzami okręgowymi;
- współdziałanie w pracach instytucji samopomocy społecznej na terenie okręgu policyjnego;
- wywieranie wpływu moralnego i obywatelskiego poprzez odpowiednie pogadanki i wykłady dla funkcjonariuszy¹⁰.

Okólnik ten nic nie mówi na temat zaspokajania potrzeb religijnych policjantów innych wyznań lub religii, nie określał też procedury mianowania kapelanów okręgowych. Nie wszedł on jednak zaraz w życie, gdyż okazało się, że w ówczesnym budżecie MSW nie było wystarczających środków. Dlatego też komendant główny Policji 10 grudnia wydał kolejny okólnik skierowany do komendantów okręgowych, aby ci porozumieli się z lokalnymi władzami kościelnymi w celu zapewnienia duszpasterskich posług wśród policjantów¹¹. Realizacja tego okólnika to zorganizowanie przez komendantów okręgowych, a także komendantów szkół zbiorowych wyjść na msze w niedziele i święta oraz na rekolekcje. Były to zbiorowe wyjścia, więc uczestniczyli w nabożeństwach także chrześcijanie innych wyznań czy też wyznawcy religii judaizmu, co na pewno u niektórych funkcjonariuszy rodziło niezadowolenie.

W wielu innych okręgach policyjnych troskę o zaspokojenie religijnych potrzeb środowiska policyjnego przejęło na siebie duchowieństwo parafialne: proboszczowie i wikariusze, którzy uczestniczyli w uroczystościach patriotyczno-religijnych¹², organizowali różnego rodzaju poświęcenia¹³, a także byli obecni w czasie uroczystości pogrzebowych i otaczali opieką wdowy i sieroty po funkcjonariuszach Policji Państwowej. Organizowali także nabożeństwa żałobne za wszystkich policjantów poległych na służbie od czasu odzyskania przez Polskę niepodległości z okazji corocznego Święta Policji. Odbywały się one w stolicy oraz we wszystkich miastach wojewódzkich 10 listopada, tj. w przeddzień Święta Policji¹⁴. Dla podkreślenia wielkiego społecznego znaczenia Policji niekiedy pogrzeby odprawiali biskupi¹⁵. Trzeba odnotować, że obraz policjanta, zwłaszcza w pierwszych latach

¹⁰ A. Misiuk, A. Peplowski, *Organizacja instytucji policyjnych w II Rzeczypospolitej: 1918–1926. Wybór źródeł i dokumentów*, Szczytno 1992, s. 435.

¹¹ E. Wiszowaty, *Duszpasterstwo...*, s. 81.

¹² Por. np. zakończenie XV kursu w Głównej Szkole Policyjnej 10.02.1927 r. w Warszawie, *Z Komisji dla usprawnienia administracji publicznej*, GAI PP 1927, nr 2, s. 184(88).

¹³ Poświęcenie nowych koszar policyjnych, GAI PP 1931, nr 20, s. 762(30); *Święto policyjne w stolicy*, „Na Posterunku” 1928, nr 11, s. 1029(77).

¹⁴ Por. nabożeństwa żałobne za funkcjonariuszów P.P., GAI PP 1927, nr 2, s. 184(88); por. *100. rocznica powołania Policji Państwowej 1919–2019*, Warszawa 2019, s. 24, za: K. Misielak, „Policja 997”, nr 11(152), listopad 2017, s. 4.

¹⁵ 22 marca 1932 r. we Lwowie pogrzeb podkomisarza Emiliana Czechowskiego odprawił bp Lisowski, „Na Posterunku” 1932, nr 15, s. 236(12).

niepodległości państwa polskiego, w znacznej mierze był uformowany przez doświadczenie ze służbami policyjnymi państw zaborczych wykorzystywanymi do zwalczania polskich ruchów niepodległościowych i nie było sprawą łatwą doprowadzenie do jego zmiany. W czasie uroczystości pogrzebowych, które miały charakter manifestacyjny, lub z okazji poświęceń pomników poległych policjantów, duchowni niejednokrotnie apelowali „o otoczenie Policji należnym jej szacunkiem i wdzięcznością, gdyż jest to Polska Policja, która w obronie wszystkich obywateli tak często życie swe składa w ofierze”¹⁶. Niekiedy byli proszeni o wygłoszenie okolicznościowych przemówień. Byli współorganizatorami wigilii Bożego Narodzenia czy też tzw. „święconego” przed Wielkanocą. W okresie międzywojennym ważną rolę dla duszpasterstwa Policji spełniali biskupi, zwłaszcza biskupi polowi. Najpierw bp Władysław Bandurski (zm. 6 marca 1933 r. we Lwowie), który z kazaniem docierał na pierwszą linię walki¹⁷. W policjantach widział on żołnierzy obywateli pełniących zaszczytną i trudną służbę publiczną. W ostatnim liście – testamencie do komendanta głównego PP płk. Janusza Jagryma-Maleszewskiego – nakreślił swego rodzaju ideał policjanta¹⁸. Bp Władysław Bandurski nigdy nie był biskupem polowym, choć mocno o to zabiegał Józef Piłsudski. Pierwszym biskupem polowym był abp Stanisław Gal (1919–1933), a następnie bp Józef Gawlina (1933–1947), którzy w obszarze swego duszpasterskiego posługiwania mocno wspierali policjantów¹⁹. Za te posługi duchowni nie pobierali wynagrodzenia.

Do tej pory udało się ustalić, że w okresie II Rzeczypospolitej posługę kapelanów policyjnych pełnili: ks. Bronisław Kolasiński²⁰, będąc kapelanem Policji przy Komendzie Głównej od 15 sierpnia 1921 do 30 kwietnia 1936 r., oraz ks. Antoni Zych, który był kapelanem Komendy Okręgowej Policji Państwowej w Łodzi²¹.

¹⁶ Poświęcenie pomnika poległego policjanta, „Na Posterunku” 1932, nr 51, s. 811(27).

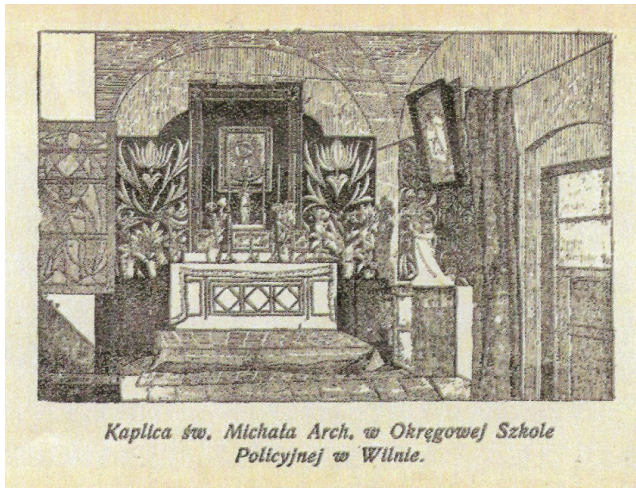
¹⁷ Por. Z. Pilch, *Bandurski Władysław bp* [w:] *Encyklopedia katolicka KUL*, t. 1, red. F. Gryglewicz i in., Lublin 1973, kol. 1300.

¹⁸ Czytamy w nim: „Żołnierz – policjant – obywatel, gotów [...] do niestrudzonej czujności i czuwania nad mieniem obywateli kraju [...], żołnierz – policjant był rękojmą bezpieczeństwa publicznego, ośrodkiem ładu i porządku, żołnierz – policjant, który stanowił wewnętrzne, nieustanne pogotowie bojowe wobec wewnętrznych wrogów pragnących skrycie i podstępnie podkopać podstawy państwa i prawny jego ustrój; żołnierz – obywatel, wykształcony i uświadomiony, który by wpatrzony w piękne wzory [...] gotów był życie położyć na ołtarzu owej pięknej służby [...]; żołnierz – obywatel, oparty o prawo Boże, ludzkie, natury, o zasady i prawa państwowe, o regulamin służbowy”, „Na Posterunku” 1932, nr 15, s. 3(2227). List ten był wystawiony w gablocie w Muzeum Policyjnym przy Komendzie Głównej PP.

¹⁹ *Duszpasterstwo wojskowe abp. Stanisława Galla biskupa polowego Wojska Polskiego. Wybór dokumentów źródłowych: 1918–1933*, red. Z. Kępa, J. Prochwicz, Warszawa 2018.

²⁰ Ks. Kolasiński w 1931 r. poświęcał nowe koszary policyjne przy ul. Podchorążych w Warszawie, ks. Nikodem Cieszyński w 1932 r. poświęcił nową siedzibę Związku Oficerów Rezerwy przy Starym Rynku 80/82 w obecności m.in. komendanta Policji Państwowej województwa poznańskiego Władysława Goździewskiego, ks. prał. Karol Mateja poświęcił Dom Powstania Śląskiego w obecności głównego komendanta Policji województwa śląskiego inspektora Józefa Żółtaszka, por. *100. rocznica powołania...*, s. 295.

²¹ Por. „Na Posterunku” 1935, nr 14, s. 7(215).

Źródło: *Informator Duszpasterstwa Policji*, za: *Ilustrowany kalendarz powszechny informacyjny Policji Państwowej ziemi wileńskiej na rok 1924*, red. T. Birecki.

Źródło: Z archiwum Gabinetu Komendanta Głównego Policji (udostępnił nadkom. Zbigniew Bartosiak).

3.2. Okres okupacji hitlerowskiej i bolszewickiej

Okres okupacji hitlerowskiej i bolszewickiej stał się czasem ogromnej próby dla całego polskiego społeczeństwa. Wszyscy mieszkańcy Rzeczypospolitej doświadczyli bezmiaru okrucieństwa niewytłumaczalnego w kategoriach ludzkiej logiki. Nie uniknęli tej tragicznej próby policjanci, nieoszczędzone im było żadne z najbardziej bolesnych doświadczeń na „niehumanitarnej ziemi”, oni nie tylko, że oddali życie, ale zrobiono wszystko, aby wymazać ich z naszej pamięci. Katyń, Miednoje, Charków, Twer, Ostaszków, Starobielsk... (ok. 10 tys. ofiar). Ofiarami zbrodni katyńskiej było co najmniej 24 księży kapelanów Wojska Polskiego. Wśród nich byli: ks. płk Kazimierz Suchcicki, ks. kapelan Leon Ziółkowski, naczelny kapelan wyznania prawosławnego WP ppłk Szymon Fedorońko, naczelny rabin WP mjr Baruch Steinberg. Cmentarz w Miednoje to miejsce, gdzie kultuwyje się pamięć o pomordowanych policjantach II RP. Między innymi ofiarami represji hitlerowskiej byli: 4 marca 1941 r. Berezweż (obecnie Białoruś) – rozstrzelanie trzech duszpasterzy: ks. Bohatkiewicza, ks. Władysława Maćkowiaka, ks. Stanisława Pyrtka²².

7 października 1944 r. manifestem PKWN powołano formalnie Milicję Obywatelską jako organ odpowiedzialny za ochronę bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego oraz dochodzenie i ściganie przestępstw. Milicja Obywatelska przez 50 lat była zbrojnym ramieniem rządzącej PZPR i komunistycznej ideologii.

3.3. Milicja Obywatelska

Jeszcze w latach 1944–1945 kapelani poświęcali sztandary, celebrowali święta w jednostkach MO i byli także obecni w szkołach milicyjnych. Jednak działania tzw. aparatu społeczno-wychowawczego i ofensywa ideologiczna po roku 1947 wywoływały represje wobec milicjantów, którzy nie ukrywali swoich praktyk religijnych (włącznie ze zwolnieniami ze służby). Po roku 1956 nastąpiło mocne zaostrzenie walki z Kościołem. Instrukcje KC PZPR kierowane do szczebli partyjnych niższego stopnia mówiły o zwalczaniu klerykalizmu i religianctwa oraz popularyzowaniu światopoglądu materialistycznego. Z działań aparatu polityczno-wychowawczego po roku 1981 dowiadujemy się: „Przypadki ulegania przez funkcjonariuszy MO i ich rodziny propagandowo-infiltracyjnym działaniom kleru rzymskokatolickiego i środowisk sklerykalizowanych oraz uczestnictwo w praktykach religijnych zaliczono do wydarzeń nadzwyczajnych i tępieno na równi z przestępstwami”²³. Wiceminister spraw wewnętrznych na początku lat 90. XX w. Jan Widacki charakteryzując działalność funkcjonariuszy pionu polityczno-wychowawczego, stwierdził, że jego głównym zadaniem było dbanie o czystość linii i prawidłowość postaw funkcjonariuszy MO i SB. To inspektorzy tego pionu zastąpili szefów WUSW i RUSW do spraw polityczno-wychowawczych i śledzili swych kolegów, czy aby nie pobleździli

²² E. Wiszowaty, *Duszpasterstwo...*, s. 87.

²³ *Konstytucyjna wolność sumienia i wyznania w Milicji Obywatelskiej*, maszynopis, s. 2, za: E. Wiszowaty, *Duszpasterstwo...*, s. 91.

i nie odeszli od jedynie słusznych zasad marksizmu-leninizmu. To oni szpiegowali, czy ktoś z funkcjonariuszy nie ochrzcił dziecka, nie brał ślubu kościelnego albo – nie daj Boże – nie sprawił komuś w rodzinie pogrzebu z udziałem księdza²⁴.

4. Okres przemian: „odwilż” w relacjach Policja – Kościół

Jeszcze w czasach funkcjonowania struktur Milicji Obywatelskiej (koniec lat 70. i lata 80. XX w.) należy odnotować pewną odwilż w relacjach Policja – Kościół. Duży wpływ na siłę tej przemiany miał Jan Paweł II – papież Polak, którego słowa od 1978 r., od początku Jego pontyfikatu, były i są wielką inspiracją: „Otwórzcie drzwi Chrystusowi! Nie lękajcie się! Otwórzcie drzwi dla Niego! Otwórzcie dla Niego granice państw, systemów ekonomicznych, systemów politycznych, kierunków cywilizacji!”²⁵. Ważnym wydarzeniem (zwłaszcza po bolesnych doświadczeniach stanu wojennego), które szczególnie warto odnotować, było nabożeństwo pojednania milicji i społeczeństwa w Gdańsku w kościele św. Brygidy 17 grudnia 1989 r. Por. Andrzej Kaszubowski, zastępca komendanta IV komisariatu MO w Gdańsku-Oliwie, wiceprzewodniczący NSZZ funkcjonariuszy MO, przeprosił wtedy polskie społeczeństwo „za wyrządzone krzywdy”, prosił o wybaczenie i ślubował służbę narodowi i społeczeństwu. Jeden z najstarszych kapelanów Policji ks. kanonik por. mgr Stanisław Kondrak podjął duszpasterstwo wśród milicjantów już w 1979 r., kiedy to pełniąc posługę kapelana szpitala z polecenia biskupa kieleckiego, docierał z Ewangelią do osób nieochrzczonych lub żyjących bez ślubu kościelnego. W tej grupie byli także milicjanci i ich rodziny, którym niejednokrotnie zabraniano przyjmowania i przystępowania do sakramentów świętych²⁶.

5. Przemiany roku 1989

Przychodzi rok 1989 (4 czerwca), rok politycznego przełomu, upadek komunizmu. Następują wielkie przemiany w życiu społeczno-gospodarczym i politycznym. Już w połowie grudnia 1989 r. niezależny ruch związkowy zainicjował działalność również w szeregach MO, niosąc nadzieję na to, że przemiany, które objęły wszystkie sfery życia w Polsce, przywracając społeczeństwu jego podmiotowość, także w tej

²⁴ Por. A. Pawłowski, *Tradycje etyki zawodowej w służbach policyjnych na ziemiach polskich*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2003, s. 82–90.

²⁵ Jan Paweł II, homilia wygłoszona w czasie mszy św. rozpoczynającej pontyfikat (22 października 1978 r.).

²⁶ Na podstawie wywiadu przeprowadzonego z ks. S. Kondraciukiem. „W 1979 skierowany do tajnej posługi duszpasterskiej wśród funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej, żołnierzy Wojska Polskiego i pracowników administracji państwowej”; Z.A. Judycki, *Encyklopedia Policji*, t. I, Kielce 2011, s. 137.

formacji doprowadzą do poszanowania jednego z podstawowych praw ludzkich: prawa wolności sumienia i wyznania. Następnie ustawa Sejmu Rzeczypospolitej z dnia 6 kwietnia 1990 r. definitywnie rozwiązuje Milicję Obywatelską i powołuje do istnienia Policję „jako umundurowaną formację przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa obywateli oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego”²⁷.

6. Dla sfery ducha policjantów

Dla każdego katolika szczególnym miejscem nabierania sił duchowych, formacji religijnej i miejscem oddawania należnej czci Bogu są świątynie, kościoły parafialne, w których także gromadzą się policjanci, a zdobywają jeszcze większy szacunek i uznanie społeczeństwa, kiedy z ceremoniałem policyjnym w swoich mundurach uczestniczą w nabożeństwach. Asysta policyjna dodatkowo podkreśla rangę nabożeństw i uroczystości. Pisząc o duszpasterstwie Policji, należy docenić także policyjne miejsca bożego kultu.

a) kaplice policyjne

Już w marcu 1990 r. na terenie jednostki OP KWP w Gdańsku – Złotej Karczmie przeprowadzono sondaż wśród kursantów jednostki, czy życzą sobie kaplicy w jednostce. Wynik prawie wszystkich zaskoczył, bo 5/6 funkcjonariuszy chciałoby w jednostce kaplicy i obecności kapelana. W tej sytuacji NSZZ Policjantów podjął starania w kierownictwie Komendy Wojewódzkiej Policji w Gdańsku o uzyskanie pomieszczeń w budynku koszar jednostki przy ul. Słowackiego 161. Remont i adaptację pomieszczeń na kaplicę przeprowadzili w czynie społecznym pracownicy Stoczni Gdańskiej i funkcjonariusze jednostki. Duchowieństwo i wierni Gdańska wyposażyli kaplicę, ufundowali tabernakulum, obraz Matki Bożej Częstochowskiej, ołtarz oraz naczynia i szaty liturgiczne. 20 maja 1990 r. abp Tadeusz Gocłowski dokonał aktu poświęcenia kaplicy policyjnej pod wezwaniem Matki Boskiej Częstochowskiej Królowej Polski. W czerwcu 1990 r. kapelanem Policji przy kaplicy został ks. Bogusław Głodowski²⁸. W 25-lecie powstania kaplicy policyjnej w Gdańsku – Złotej Karczmie 2 maja 2015 r. odbyło się sympozjum poświęcone historii i duszpasterstwu Policji oraz historii kaplicy pt. „Policja polska – przeszłość – teraźniejszość – przyszłość”²⁹.

Drugą w Polsce jest kaplica garnizonowa Policji w Łodzi. Mieści się w Oddziale Prewencyjnym Policji przy ul. Pienistej 71. Kaplica ta powstała z inicjatywy funkcjonariuszy Policji, a także ks. dr. Kazimierza Zalewskiego, który przez biskupa

²⁷ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, art. 1.1, Dz.U. 2017, poz. 2067, tj.

²⁸ *Historia kaplicy policyjnej w Gdańsku – Złotej Karczmie*, <https://www.diecezja.gda.pl/artykuly/duszpasterstwo-policji/historia-kaplicy-policyjnej-w-gdansk-zlotej-karczmie> (dostęp: 4.09.2023).

²⁹ *KWP Gdańsk – sympozjum naukowo-pastoralne*, <https://pomorska.policja.gov.pl/pom/informacje/wiadomosci/30661,KWP-GDANSK-SYMPOZJUM-NAUKOWO-PASTORALNE.html> (dostęp: 4.09.2023).

łódzkiego został mianowany pierwszym kapelanem policyjnym w Łodzi. W tym czasie w ośrodku pełniło służbę blisko 800 policjantów. Na kaplicę adaptowano jedną z sal wykładowych, nadając jej charakter sakralny dzięki odpowiedniemu wystrojowi, i objęto patronatem Nawrócenia Świętego Pawła. Uroczystego aktu poświęcenia dokonał 10 listopada 1990 r. bp łódzki Władysław Ziółek. W kaplicy ks. kapelan w każdą niedzielę o godz. 9.00 i podczas innych uroczystości sprawował mszę świętą. W roku 2018 kaplicy nadano nowy wystrój, zmieniając patrona, którym został św. Michał Archanioł³⁰.

b) Święty Michał Archanioł patronem policjantów

Zwykle każda grupa zawodowa ma swojego patrona szczególnie orędującego u Boga i którego starają się naśladować w życiu i pracy. Dla policjantów jest nim św. Michał Archanioł³¹. Po pierwsze dlatego, że stoczył walkę z osobowym złem, z szatanem, wypędził z nieba zbuntowanych aniołów i pomaga nam na ziemi walczyć ze złem. Policja też jest powołana, by walczyć ze złem; które ujawnia się w przekraczaniu prawa i naruszaniu porządku publicznego. Po drugie św. Michał jako anioł został powołany do służenia Bogu i oddawania Mu chwały. Od Boga otrzymał zlecenia, by służyć także ludziom, by ich chronić przed złem. Policja jest także powołana do służenia ludziom, do bronięcia ich przed złem, które płynie ze strony zepsutych ludzi. Obraz św. Michała Archanioła, który został namalowany przez artystkę Elżbietę Lenart-Stępniewską – żonę policjanta pobłogosławił Jan Paweł II 16 czerwca 1999 r. w Bazylice Mariackiej w Krakowie. Obraz ten znajduje się w Komendzie Głównej Policji w Warszawie, a jego kopie w wielu budynkach komend i komisariatów Policji.

c) obrzędy, modlitwy, pieśni-modlitewniki policjanta

Na szczególną uwagę zasługuje modlitewnik policjanta opracowany w 2007 r. przez ks. Jana Kota SAC – kapelana Komendy Głównej Policji. Modlitewnik na samym początku uświadamia funkcjonariuszom wagę i znaczenie pełnionej służby, podając rotę przysięgi służbowej z 1919 r., przykazania policjanta, ślubowanie policjanta i zasady etyki zawodowej policjanta. Wielość modlitw, także na różne okazje i do świętych Pańskich, jest dobrym „podręcznikiem” modlitwy i pomaga w uświęceniu życia i służby. Wprowadza w tajemnicę sakramentów świętych, zawiera polskie tradycyjne nabożeństwa łącznie z obrzędem pogrzebowym z asystą honorową, bogactwo pieśni religijnych na różne okresy roku liturgicznego, a także

³⁰ Wywiad z ks. Kazimierzem Zalewskim – ówczesnym kapelanem Policji.

³¹ Już Stary Testament wspomina go jako jednego z najpotężniejszych duchów, niebieskiego wodza Izraela, który towarzyszy temu ludowi (Dn 10.13 i 21; 12, 1). Jeszcze bardziej akcentują jego znaczenie starotestamentalne pisma niekanoniczne, takie jak Księga Henocha, Apokalipsa Barucha, Apokalipsa Mojżesza itd. Michał jest w tych pismach archaniołem, jednym z czterech najpotężniejszych duchów, księciem aniołów, obdarzonym przez Boga szczególnym zaufaniem i kluczami do nieba; on to składa ofiarę na niebieskim ołtarzu Świętego Świętych. Jest zarazem aniołem sprawiedliwości i sądu, ale także aniołem łaski i zlitowania. W Apokalipsie św. Jana apostoła Michał prowadzi aniołów do zwycięskiego boju z szatanem i jego satelitami; jest także aniołem gminy Jezusowej. Por. A. Fros, F. Sowa, *Twoje imię*, Kraków 1979, s. 416.

błogosławieństwa i poświęcenia. Modlitewnik może stać się ważną pomocą w przypominaniu sobie podstawowych prawd katechizmowych. Stał się własnością wielu policjantów, którzy z niego korzystają i bardzo sobie go cenią, ale na pewno jest potrzeba jeszcze większej jego popularyzacji dla rozwoju życia duchowego policjantów. W 2022 r. kapelani Policji otrzymali w wersji elektronicznej *Vademecum kapelana Policji*, który zawiera teksty modlitw na różne okoliczności, modlitwy błogosławieństwa oraz bardzo przydatny *Ceremoniał policyjny*.

d) duszpasterze-kapelani Policji

Po rozwiązaniu Milicji Obywatelskiej i utworzeniu Policji Konferencja Episkopatu Polski powołała w marcu 1995 r. krajowego duszpasterza policji, którym został bp Marian Duś – biskup pomocniczy archidiecezji warszawskiej. Policyjne władze wystąpiły też z prośbą o ustanowienie kapelanów, ale nie stworzono żadnych ram organizacyjno-prawnych umożliwiających pracę duszpasterzy. 18 listopada 1996 r. odbyło się w Warszawie spotkanie krajowego duszpasterza Policji, diecezjalnych duszpasterzy Policji z komendantem głównym Policji. Powołano komisję policyjno-kościelną, której celem było wypracowanie modelu funkcjonowania duszpasterzy policji i określenie ich statusu. Ten proces dalej trwa.

We wrześniu 2007 r. bp polowy WP gen. dyw. Tadeusz Płoski został delegatem Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Policji. Po tragicznej śmierci bp. Płoskiego 10 kwietnia 2010 r. w katastrofie pod Smoleńskiem jego następcą został 4 grudnia 2010 r. bp polowy WP gen. bryg. Józef Guzdek, który tę funkcję pełnił do 2022 r. 15 marca 2022 r. Konferencja Episkopatu Polski wybrała bp. Wiesława Lechowicza delegatem Konferencji Episkopatu ds. Duszpasterstwa Policji. Kapelanem Policji i kapelanem Ośrodka Duszpasterskiego Komendy Głównej Policji od 2002 r. był ks. Jan Kot SAC³², który po ciężkiej chorobie zmarł 13 lipca 2021 r. 1 września 2021 r. bp polowy Wojska Polskiego gen. Józef Guzdek mianował ks. dr. Wojciecha Juszczaaka SAC kapelanem naczelnym Komendy Głównej Policji i zarazem naczelnym kapelanem Policji.

Według danych z 2015 r. w Policji pełniło posługę 158 kapelanów, w tym:

- nieetatowi: 142 księży (są to wolontariusze, nie pobierają żadnego wynagrodzenia);
- etatowi: 16 księży (w tym większość to osoby będące zatrudnione w niepełnym wymiarze czasu pracy – część etatu)³³.

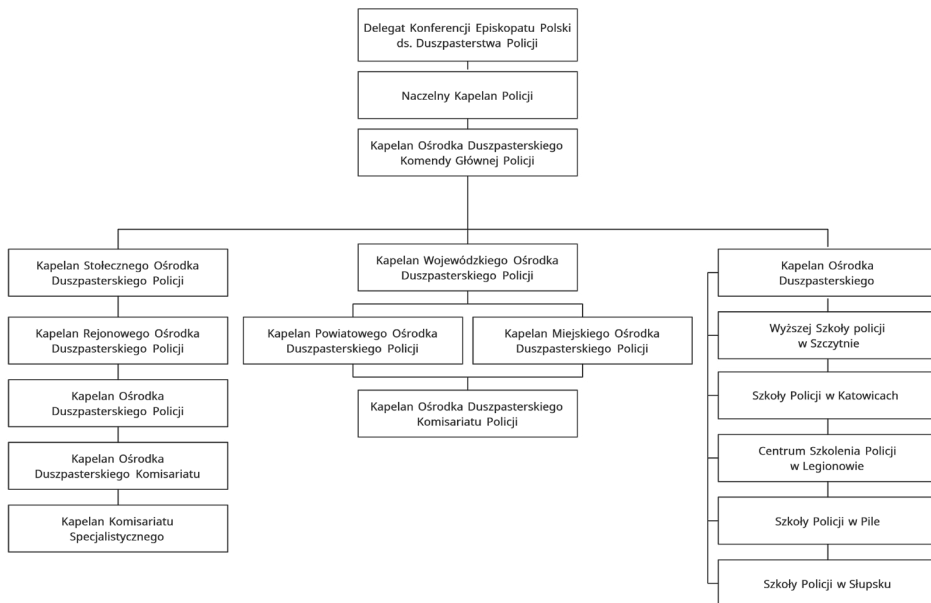
W roku 2023 w posługę kapelanów-duszpasterzy Policji zaangażowanych jest 145 kapłanów zarówno diecezjalnych, jak i zakonnych³⁴.

³² W latach 2008–2012 naczelnym kapelanem Policji i koordynatorem ds. duszpasterstwa Policji był ks. prał. płk Sławomir Żarski.

³³ *Informator Duszpasterstwa Policji*, oprac. J. Kot, R. Stępniewski, Z. Kowalczyk, M. Wolska, Legionowo 2015. Swoją strukturę ma diecezja tarnowska, w której od 2000 r. z nominacji bp. Wiktora Skowrca wśród funkcjonariuszy i funkcjonariuszek Policji pełnią: diecezjalny duszpasterz i kapelan Policji – jego zastępca.

³⁴ *Informator Duszpasterstwa Policji*, oprac. W. Juszczaak, Warszawa 2023, s. 178–182 (do użytku wewnętrznego).

STRUKTURA DUSZPASTERSTWA POLICJI

Stuły kapelana Policji w kolorze białym i fioletowym. Z prawej strony stuły naszyto emblemat z wizerunkiem św. Michała Archanioła – patrona polskiej Policji. Z lewej strony stuły znajduje się emblemat przedstawiający krzyż wyrastający z promienia gwiazdy policyjnej. Na krzyż jest przewieszona stuła, na której umieszczono sentencję nawiązującą do sztandarów policyjnych „Ojczyzna. Bóg. Prawo”

7. Prawo kościelne a duszpasterstwo w Policji

Charakter wykonywanej służby publicznej policjantów wymaga szczególnej opieki duszpasterskiej, którą pełnią księża kapelani. Prawo kościelne nakazuje kapelanom w czasie wykonywania zadań duszpasterskich kontakt z właściwymi proboszczami, co mocuje wykonywaną przez nich posługę jako duszpasterstwo uzupełniające zwyczajne duszpasterstwo parafialne. Zwierzchnictwo kościelne księży kapelanów, jak i duszpasterzy Policji przynależy do biskupów diecezjalnych i przełożonych zakonnych, czego wyrazem są kompetencje do nominacji, a także kształtowania zakresu obowiązków. Powołanie zazwyczaj odbywa się na podstawie dekretu biskupa z oznaczonym zakresem posługi duszpasterskiej.

8. Duszpasterstwo a prawo

Dbłość o zachowanie przyrodzonej godności człowieka w każdej sytuacji życiowej jest misją duszpasterstwa w Policji zgodną z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Misja duszpasterska wśród policjantów odbywa się w zgodzie z zasadami:

- autonomii Kościoła i państwa;
- współdziałania Kościoła i państwa dla dobra wspólnego i dobra człowieka;
- poszanowania zasady wolności sumienia i religii, co oznacza brak nakazu uczestnictwa w praktykach religijnych, jak i jego zakazu.

W prawnym umocowaniu duszpasterstwa Policji ważnym dokumentem było podpisanie Porozumienia między Komendantem Głównym Policji i Delegatem Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Policji zawartego 19 października 2007 r. w Warszawie w sprawie organizacji i funkcjonowania katolickiego duszpasterstwa w Policji. Porozumienie zostało podpisane przez insp. Tadeusza Budzika – komendanta głównego Policji i bp. gen. dyw. Tadeusza Płoskiego – delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Policji. Porozumienie mówi o prawach kapelanów Policji. Kapelani Policji mają prawo do:

1) organizowania opieki duszpasterskiej dla funkcjonariuszy i pracowników Policji oraz ich rodzin, a także weteranów i kombatantów oraz emerytów i rencistów formacji policyjnych;

2) organizowania i przeprowadzania zajęć z etyki normatywnej;

3) organizowania nabożeństw, w tym z okazji świąt Policji i uroczystości państwowych;

4) współdziałania z komendantami: wojewódzkimi, powiatowymi (miejskimi i rejonowymi), komisariatów Policji, kierownikami ośrodków szkolenia, szkół policyjnych, jednostek badawczo-rozwojowych, wyodrębnionych oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych, w zakresie prowadzenia działalności oświatowo-wychowawczej wśród funkcjonariuszy i pracowników Policji;

5) współorganizowania uroczystości patriotyczno-religijnych z udziałem funkcjonariuszy, pracowników Policji i ich rodzin, a także weteranów i kombatantów oraz emerytów i rencistów;

6) wyjazdów celem realizacji wyżej wymienionych obowiązków oraz innych zadań z zakresu działalności duszpasterskiej;

7) udziału wraz z funkcjonariuszami, pracownikami Policji, weteranami i kombatantami oraz emerytami i rencistami formacji policyjnych w pielgrzymowaniu na cmentarze wojenne i miejsca pamięci celem oddania hołdu bohaterom z formacji policyjnych i narodowym;

8) noszenia emblematów oznaczających duszpasterstwo Policji;

9) zabezpieczenia logistycznego prowadzonej działalności duszpasterskiej³⁵.

Porozumienie mówi także o potrzebie tworzenia ośrodków duszpasterstwa w celu umożliwienia realizacji powierzonych zadań kapelanom łącznie z udostępnieniem pomieszczeń ośrodków policyjnych na kancelarię wraz z wyposażeniem oraz tworzenia na miarę możliwości kaplic lub izb modlitwy.

---

³⁵ *Informator Duszpasterstwa Policji*, oprac. J. Kot..., s. 202–206.

9. Kalendarz duszpasterstwa Policji

Do ważnych wydarzeń, których współorganizatorami i uczestnikami są policyjni kapelani należą:

- rocznica wydania decyzji przez Biuro Polityczne KC WKP(b) ZSRR w 1940 r. w sprawie masowych egzekucji 22 tysięcy obywateli polskich: oficerów Wojska Polskiego i policjantów, funkcjonariuszy Straży Granicznej, Straży Więziennej i żołnierzy KOP, a także urzędników państwowych – 5 marca³⁶;
- rocznica pierwszej egzekucji funkcjonariuszy Policji Państwowej przez NKWD w Twerze – 5 kwietnia³⁷;
- rocznica Zbrodni Katyńskiej – 13 kwietnia³⁸;
- Święto Policji – 24 lipca;
- rocznica oddania i poświęcenia Polskiego Cmentarza Wojennego w Miednoje – 2 września³⁹;
- rekolekcje dla kapelanów – każdego roku we wrześniu⁴⁰;
- Jasnogórskie Spotkania Środowiska Policyjnego⁴¹ – święto patrona Policji – Michała Archanioła (ostatnia niedziela września). Pielgrzymi spotykają się na pl. im. Józefa Piłsudskiego, skąd al. Najświętszej Maryi Panny udają się na Błonia Jasnogórskie. Po drodze są zapalane znicze przed pomnikiem bł. ks. Jerzego Popiełuszki i odbywa się uroczysty apel pamięci przed pomnikiem Nieznanego Żołnierza w al. H. Sienkiewicza. Następnie uczestniczą w mszy świętej, by po jej zakończeniu udać się do kaplicy Matki Bożej Częstochowskiej, gdzie przed rzeźbą „Gloria victis⁴²” i Cudownym Obrazem modlą się za pomordowanych i współczesnych policjantów;

³⁶ *Informator Duszpasterstwa Policji*, oprac. W. Juszcak..., s. 168.

³⁷ Tamże.

³⁸ P. Ostaszewski, *W holdzie poległym i pomordowanym*, „Policja 997”, nr 5(170), maj 2019, s. 4–6.

³⁹ Tenże, *Miednoje – 12 lat później*, „Policja 997”, nr 10(91), październik 2012, s. 11.

⁴⁰ *100. rocznica powołania Policji Państwowej 1919–2019*, Warszawa 2019, s. 296.

⁴¹ Tamże, s. 36–37; także: J. Bąk (przewodniczący Zarządu Wojewódzkiego NSZZ Policjantów w Rzeszowie), *Jasnogórskie Spotkania Środowiska Policyjnego (album)*, Częstochowa 24 września 2017.

⁴² W 62. rocznicę Zbrodni Katyńskiej i bezprecedensowego w dziejach cywilizacji świata mordu polskich policjantów przez NKWD oraz 2. rocznicę otwarcia i poświęcenia Polskiego Cmentarza Wojennego w Miednoje przekazano płaskorzeźbę „Gloria Victis” upamiętniającą 13 tysięcy pomordowanych i poległych funkcjonariuszy Policji Państwowej umiejscowioną w kaplicy Najświętszej Maryi Panny w Klasztorze Jasnogórskim. Płaskorzeźba „Gloria Victis” został poświęcony przez Ojca Świętego Jana Pawła II podczas mszy świętej 18 sierpnia 2002 r. na Błoniach krakowskich. Fundatorami płaskorzeźby są funkcjonariusze Policji II RP, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Policjantów i Stowarzyszenie „Rodzina Policyjna 1939”. Autorem projektu i wykonawcą płaskorzeźby z brązu jest artysta plastyk Eugeniusz Kozak (fragment „Aktu przekazania” płaskorzeźby „Gloria Victis” Klasztorowi Jasnogórskiemu 29 września 2002 r.). Płaskorzeźba o wymiarach 1550 x 1385 x

- uroczystość przed Grobem Nieznanego Policjanta w Katowicach⁴³ – 17 września;
- okolicznościowe spotkania z okazji Świąt Bożego Narodzenia⁴⁴;
- okolicznościowe spotkania z okazji Świąt Wielkanocnych⁴⁵.

W roku liturgicznym księży kapelani wielokrotnie są proszeni przez policjantki, policjantów o poświęcenia⁴⁶, pobłogosławienie związku małżeńskiego, ochrzcenie dziecka, a także przewodniczenie uroczystościom pogrzebowym.

Kapelani Policji są do dyspozycji rodzin policyjnych, aby współuczestniczyć w różnych trudnych wydarzeniach, niosąc krzepiące słowa, rady, nadzieję i otaczając stałą modlitwą. Na straży bezpieczeństwa naszej **o**jczyzny i w zatroskaniu o przestrzeganie **p**rawa stoją policjanci i policjantki, a **B**oga i jego prawo niosą kapelani policyjni.

Zakończenie

Analiza działalności duszpasterstwa Policji przez ponad sto lat na pewno wymaga jeszcze szczegółowych badań. Po roku 1990 dzięki akceptacji duszpasterstwa

---

320 mm nawiązuje formą do tryptyku. Część środkowa przedstawia Chrystusa na krzyżu pochylonego nad otwartym grobem ze szczątkami pomordowanych policjantów. Trzy części płaskorzeźby łączy napis „Miednoje” pisany cyrylicą, pod którym znajduje się symboliczny sarkofag z napisem „Gloria Victis”. Można w nim dojrzeć umieszczone tam autentyczne fragmenty umundurowania wydobyte z dołów śmierci w Miednoje; R. Stępniewski, *Gabinet Komendanta Głównego Policji [w:] Informator Duszpasterstwa Policji*, oprac. J. Kot..., s. 213.

⁴³ Uchwałę o budowie grobu policjanta polskiego na dziedzińcu Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach podjęto w 1992 r. W styczniu tego roku powołano komitet budowy grobu, w skład którego weszli: W. Banaś (przewodniczący komitetu), W. Kustro, D. Nerlewska, M. Nowak, G. Ziomek, E. Wośko, A. Stefańczuk, K. Solejdowicz, A. Duda, W. Janiszewski, R. Mastalerz, A. Głowacz, projektant inż. M. Polański, J. Jesionek, prof. płk B. Młodziejowski. Budowę honorowym patronatem objęli: ks. abp D. Zimoń, Z. Smolarek (komendant główny Policji), J. Jagodziński (dyrektor huty Baildon) oraz A. Przewoźnik (sekretarz generalny Rady Ochrony Pamięci Walki i Męczeństwa). Budowa pomnika trwała do 1993 r. Spoczęły w nim szczątki nieznanego policjanta (trumnę na szczątki wykonała huta Baildon). Prace wspomógł Urząd Miasta Katowice i Rada Miasta Katowice. 17 września 1993 r. w grobie złożono ekshumowane w Miednoje szczątki nieznanego policjanta. Odprawiono uroczystą mszę św. pod przewodnictwem abp. Damiana Zimonia. W lipcu 1995 r. wokół grobu umieszczono płyty nagrobne z nazwiskami zamordowanych w 1940 r. przez NKWD i zmarłych policjantów służących w dwudziestoleciu międzywojennym. W 2000 r. drewniany krzyż obok pomnika zastąpiono stalowym, a w 2003 r. zamontowano specjalne oświetlenie; *T. Brack – prezes Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Rodzina Policyjna 1939 zs. w Katowicach [w:] Informator Duszpasterstwa Policji*, oprac. J. Kot..., s. 208–209.

⁴⁴ J. Paciorkowski, „Policja 997”, nr 1(142), styczeń 2017, s. 6–7.

⁴⁵ P. Ostaszewski, *Świąteczne spotkanie służb MSWiA*, „Policja 997”, nr 5(170), maj 2019, s. 26–27.

⁴⁶ Por. Poświęcenie sztandaru przed Komendą Główną Policji (2010); por. 100. rocznica..., s. 302.

środowisko policyjne wiele zyskało. Może korzystać z posługi policyjnych kapelanów i zawsze liczyć na ich pomoc. Posługiwanie i styl pracy kapelanów podlegają stałemu doskonaleniu i na pewno wymagają jeszcze większego zaangażowania i doskonalenia duszpasterstwa oraz wzmocnienia przez policyjne struktury. Obecność kapelanów duszpasterzy wśród policjantów jest tylko pewnym miernikiem ich zaangażowania i pracy, ale na pewno nie jest wskaźnikiem duchowych owoców, które zawsze są tajemnicze i znane samemu Bogu oraz funkcjonariuszom i ich rodzinom.

Bibliografia

I. Dokumenty prawne

- Ustawa z dnia 24 lipca 1919 r. o Policji Państwowej, Dziennik Praw Państwa Polskiego 1919, nr 61, poz. 363.
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz.U. 2017, poz. 2067, tj. GAIPP 1927, nr 2, s. 184(88).
- GAIPP 1931, nr 20, s. 762(30).
- Konstytucja kwietniowa, Dz.U. 1935, nr 30, poz. 227.

II. Opracowania

- Bąk J., *Jasnogórskie Spotkania Środowiska Policyjnego (album)*, Częstochowa, 24 września 2017.
- Flis J. (red.), *Konkordancja do Biblii Tysiąclecia*, Warszawa 1991.
- Fros A., Sowa F., *Twoje imię*, Kraków 1979.
- Gryglewicz F. (red. i in.), *Encyklopedia katolicka KUL*, t. 1, Lublin 1973.
- Informator Duszpasterstwa Policji*, oprac. J. Kot, R. Stępniewski, Z. Kowalczyk, M. Wolska, Legionowo 2015.
- Informator Duszpasterstwa Policji*, oprac. W. Juszczyk, Warszawa 2023.
- Jan Paweł II, *Homilia wygłoszona w czasie mszy św. rozpoczynającej pontyfikat (22 X 1978)*.
- Judycki Z.A., *Encyklopedia Policji*, Kielce 2011, t. I.
- Kępa Z., ks., Prochwicz J. (red.), *Duszpasterstwo wojskowe abp. Stanisława Galla biskupa polowego Wojska Polskiego. Wybór dokumentów źródłowych (1918–1933)*, Warszawa 2018.
- Misiuk A., Peplowski A., *Organizacja instytucji policyjnych w II Rzeczypospolitej: 1918–1926. Wybór źródeł i dokumentów*, Szczytno 1992.
- Pawłowski A., *Tradycje etyki zawodowej w służbach policyjnych na ziemiach polskich*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2003.
- Pierwsze dwudziestolecie administracji spraw wewnętrznych*, Warszawa 1939.
- Pilch Z., *Bandurski Władysław bp [w:] Encyklopedia katolicka KUL*, t. 1, red. F. Gryglewicz i in., Lublin 1973, kol. 1300.
- Piwowski W., *Formy duszpasterstwa parafialnego w Polsce Odrodzonej (1918–1939) [w:] Kościół w II Rzeczypospolitej*, red. Z. Zieliński, S. Wilk, Lublin 1980, s. 130 i n.
- Wisniewski E., *Duszpasterstwo Policji. Studium pastoralno-socjologiczne*, Szczytno 2002.
- 100. rocznica powołania Policji Państwowej (1919–2019)*, Warszawa 2019.

III. Czasopisma

- „Na Posterunku” 1928, nr 11, s. 1029(77).

- „Na Posterunku” 1932, nr 15, s. 236(12).
„Na Posterunku” 1932, nr 15, s. 3(227).
„Na Posterunku” 1932, nr 51, s. 811(27).
„Na Posterunku” 1935, nr 14, s. 7(215).
„Policja 997”, nr 10(91), październik 2012.
„Policja 997”, nr 1(142), styczeń 2017.
„Policja 997”, nr 11(152), listopad 2017.
„Policja 997”, nr 5(170), maj 2019.

IV. Artykuły ze stron internetowych

- Historia kaplicy policyjnej w Gdańsku – Złotej Karczmie*, <https://www.diecezja.gda.pl/artykuly/dusz-pasterstwo-policji/historia-kaplicy-policyjnej-w-gdansku-zlotej-karczmie> (dostęp: 4.09.2023).
KWP Gdańsk – symposium naukowo-pastoralne, <https://pomorska.policja.gov.pl/pom/informacje/wiadomosci/30661,KWP-GDANSK-SYMPOZJUM-NAUKOWO-PASTORALNE.html> (dostęp: 4.09.2023).